

גיליון מס' 282 פרשת שלח
תשע"ח שנה שישי

גליון זה יוצא לע"נ
ציילה חנה רוזן ע"ה
בת ר' חיים יצחק הי"ד
נלב"ע י"ד איר תשע"ח
תנצב"ה

דברי שי"ה

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

על הפרשה

"ויקרא משה להושע בן נון יהושע" (יג, טז)

פירש"י א"ל קה יושיעך מעצת מרגלים (והוא מסוטה ל"ד ב). וקשה הרי רש"י פי' כולם אנשים כו' באותה שעה כשרים היו ולמה א"ל משה ליהושע קה יושיעך מעצת מרגלים (ורק כשהלכו התחילו בעצה רעה) ואם משה ידע ברוה"ק שיקלקלו למה שלחם הרי הקב"ה א"ל שלח לך מדעתך אני אני מצוך. וי"ל שמ"ר לא ידע והוא א"ל דבר אחר שהרמב"ם כ' ברפ"י מסנהדרין ה"א שאחד מהדיינים שהי' מהמזכין או מהמחייבין לא מפני שאמר דבר הנראה לו לדעתו אלא נטה אחר דברי חברו ה"ז עובר בל"ת וע"ז נאמר לא תענה על ריב לנטות מפי השמועה למדו שלא תאמר בשעת מנין די שאהי' כאיש פלוני אלא אמור מה שלפניך (והוא מתוספתא דסנהדרין פ"ג), והנה משה שלחם להכריע איך ילחמו ובאיזה דרך ילכו ואיך יתנהגו ולזה היו צריכין לידע אם הם אנשים חזקים וכה"ג ואי זו ארץ זו, ולזה לימד משה לתלמידו יהושע קה יושיעך מעצת מרגלים היינו שלא תלך אחריהם אלא אמור מה שבדעתך וזה היתה כונתו אלא שמן השמים זה הועיל ג"כ שלא ימשך אחר עצתם הרעה.

"שם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפילים ונהי בעינינו כחגבים" (יג, לג)

יל"ע למה כתיב ב"פ נפילים, ועוד נפילים הראשון מלא והשני חסר, ועוד למה כתיב בני ענק וביהושע כתיב ויכרת יהושע את הענקים ולא כתיב בני ענקים. וי"ל ע"פ המדרש מובא בהדר זקנים מבעה"ת ר"פ שלח ונמצא במדרש פתרון תורה פ' שלח פ"א נכנסה בתו של ענק בפרדס ואכלה רמון והשליכה קליפתו והיו מרגלים טמונים בקליפה וסבורים המרגלים שהקליפה היתה מערה ונכנסו בתוכה י"ב מרגלים לאחר אותה שעה נזכרה הבת שאכלה רמון והשליכה הקליפה חוץ לפרדס שלא יראה אבי' הקליפה ולא הרגישה מן הי"ב מרגלים שהיו בתוכה אמרו זה לזה ראו כמה גדולה גבורה יש בנשים ק"ו באנשים ולכן הוציאו דבה עכ"ל (והובא מדרש זה ג"כ בקצרה בתוס' שאנץ סוטה ל"ה א' ובתוס' הרא"ש שם) וי"ל דזה כונת הפסוק מן הנפילים היינו ממה שנפלנו מתוך הקליפה משם ראינו את בתו של הענק ונפלים בתרא ל' נפלו הוא ולכן נכתב חסר ולכן כתיב ג"כ בני ענק שלא ראו את הענק עצמו רק בת קטנה שלו וכמ"ש בפ"ק דחולין בני יונה קטנים ולא גדולים (מיהו בתדא"ר פכ"ט אי' שראו את הענקים עצמן).

ועוד יש לפרש למה נפילים הראשון מלא והשני חסר, דנפילים הראשון הוא המלאכים שנפלו מן השמים, והשני כונתו לשון נפל שמי שאינו גדור וחזק כאלו נופל ומת כי הארץ אין מקיימת רק גבורים כמש"כ ארץ אוכלת יושבי' היא וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות וכמש"כ הרמב"ן, ובאמת זה הי' להראות גבורתו של הקב"ה שמשמיד גבורים כאלו כמ"ש בבכורות מ"ה ב' מנין שהקב"ה משתבח בבעלי קומה שנא' ואנכי השמדתי את האמורי אשר כגובה ארזים גבהו.

(טעמא דקרא)

עלי שי"ה

"כשרבינו מבקש ברכה"

כידוע, רבינו שליט"א מחשיב מאוד את הכהנים ומכבד אותם, שהרי בתורה נאמר עליהם 'זקדתו'. לא פעם כשהוא שומע שזה שעומד מולו הוא כהן, הוא מבקש בפשטות: תן לי ברכה. מרבית האנשים מתפללים 'שאני יברך את הרב?' הרי הרב הוא משפיע את הברכות. אבל רבינו אינו מוותר ומסביר, הרי אתה כהן, הקב"ה ציוה את הברכה אצלך.

באחד הפעמים היה כהן תלמיד חכם שאכן ניצל את ההזדמנות ואחרי שבירך את רבינו, ביקש שכתמורה רבינו יתן לו ברכה הגונה לאיזה ענין פלוני, על אתר השיב לו רבינו: מצוות לאו ליהנות ניתנו... (א"ה, וכוונתו שלכהן יש מצוה לברך ואל לו ליהנות מזה, ובאמת שיעקר המצוה הוא בנשיאת כפים מ"מ הרבה סוברים שיש מעלה גם בסתם ברכה וקיצרנו).

כמה פעמים עורר רבינו את הענין של ברכת כהנים, שכל"ל בזה את מרבית הישועות, ובספרי על הפסוקים האלו מובא שכל מי"ה בברכה רומז לדברים אחרים, ובטעמא דקרא בפרשת נשא כותב שכל פסוק מכוין על זמן אחר עי"ש.

ולפני שנים רבות הופיע קונטרס שמלקט את כל הסגולות של הברכה, ואיזה דבר רומז כל מי"ה. כגון המבקש על הפרנסה והנצרך לרפואה והזקוק לזיווג וכו' באיזה מי"ה בברכות כהנים ניתן לכוין על כך. ולאחרונה אול מן השוק.

ולא מזמן פרסמנו כי בקרוב אנו עומדים להדפיסו מחדש, ואכן יש היענות רבה לדבר, ורבים ביקשו לשמוע מתי יצא והיכן ניתן להשיג. לשם כך נכנסתי אל רבינו, לבקש את עצתו וברכתו. וכשהגשתי בפניו צילום של המהדורה הראשונה מיד אמר בשמחה אני זוכר את זה, ולאחמ"כ התעניין רבינו מאיזה מהדורה אני מתכוין להדפיס, כי במשך הזמן יצאו כמה מהדורות, והשבתי שאנו נדפיס שוב את הקונטרס חסד לאלפים שחיברו הרב אליהו פנתח הכהן מריינא, ע"פ המהדורה הראשונה. וכידוע שמרן רשכבה"ג הגרא"ל שטיינמן דיבר כמה פעמים על מעלתו, ורצה להדפיסו בעצמו. ואמר רבינו שהוא דבר טוב ומועיל ויברך שיהא בהצלחה.

לאחר מכן הערתי שבסוף הקונטרס נדפס מהמחבר שם שאלות ותשובות בשפת האידיש בנושאי ברכת כהנים, ויש שאמרו שאין בזה תועלת כ"כ, ואמר לי להדפיס את זה. (וב"ה שו"ת זה כבר מתורגם לעברית)

ונקוה בקרוב לפרסם על הוצאת המהדורה ונזכה להועיל ולזכות את הרבים בלי שום תקלה ומכשול בס"ד.

מברכת פת 880
3167316 חק 31

לעילוי נשמת הרבני מרדכי יוסף בן ר' אברהם קוזמה נלב"ע כ"ז סיון תשל"ח תנצב"ה

פגישת היום

בענין יסוד המזבח

זבחים נ"ד א' ת"ש היסוד היה מהלך על פני כל הצפון ועל פני כל המערב אוכל בדרום אמה אחת ובמזרח אמה אחת. וכ' מרן החז"א ז"ל (זבחים ס"ט"ז סק"ג) ר"ל אמה אחת כנגד המזבח מלבד האמה שהיא כנגד עובי יסוד מערבי נמצא דב' אמות יסוד בצד דרום וכן במזרח על"ד וכ"כ הגר"א בבאורו למדות (פ"ג מ"א) וכ"כ בלקוטי הלכות זבחים (נ"ד א') בזבח תודה בשם טהרת הקודש וכ"כ דלא כהתפארת ישראל (רפ"ג זמדות) שכתב שלא היה אלא אמה אחת כנגד האמה יסוד של מערב וצפון ולא היה נכנס כנגד המזבח וכ"כ הפנים מאירות. והנה מרן ז"ל הקשה מלעיל (נ"ג ב) דר' ישמעאל ס"ל שהי' פיסוק ד' מתנות וחצי מתנה היתה לדרום הקרן ולמערב ואם לא הי' שם יסוד אינו כנגד היסוד, והגמ' פריך שם ואימא ד' מתנות ומשני עולה טעונה יסוד אלמא שם הי' יסוד, וכה"ק בטהרת הקודש על הפנים מאירות שכ' ג"כ כהתפא"י, אמנם בפיה"מ החדש שנדפס מכת"י נדפס שם ג"כ הציור כהתפא"י והוא מיוחס לכת"י הרמב"ם, ואולי אפשר ליישב בדוחק (אם זה נכון שזה מכת"י הרמב"ם) שכשהי' נותן מצד דרום ומזרח כיון שהי' סמוך לקרן ושם הי' יסוד בולט הי' מטה ידו קצת ומזה באלכסון המזבח כדי שהדם יפול על היסוד הסמוך לו בצד צפון ומערב וזה נקרא ג"כ כנגד היסוד ודוחק, וגם לשון המשנה דמדות (פ"ג מ"ב) ועל יסוד דרומי וכן בפיה"מ לרבנו שם לא נראה כלל כן וצ"ע.

(דרך חכמה פ"ב מהל' בית הבחירה הי"ב בה"ל ד"ה היסוד)

"מענייני הפרשה"

מוסר ולימוד המוסר

למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקתה על עסקי דיבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (רש"י) פלוני נכנס ושאל. מה עיקר הדגש להשריש בלב הצאצאים? יראת שמים ודרך כלל אפשר לעשות זאת על ידי שלומדים איתם מוסר, וכמה ללמוד הכל לפי הענין. אמרתי. לפני כארבעים שנה, הקה"י דיבר איתי כי ראוי ללמוד עם יוצאי חלצי על גיהנום מות והשראת הנפש, ודיברתי איתם על כך עם תיאורים במידה מרובה, האם גם היום בזמננו זו הדרך? וכי העולם השתנה? גם היום כך הוא שצריך ללמוד על גיהנום והשראת הנפש ועולם הבא.

המשיך רבנו בחי"ק: יהודי אמר לרבנו: היום ביזו אותי והשפילו אותי והיה לי צער נורא, שאלו רבו, ומה החזרת למשפילי, ענהו, נתתי לו נשיקה, שאלו רבו, מי זה? והשיב לו: הספר "שבט מוסר".

כולל ערב בבני ברק שחברי הכולל מעוניינים לקבוע 'סדר מוסר' על חשבון זמן הכולל, זמן הלימודים שם הוא מ 11-9. וב 20 דקות לפני 11 החליטו ללמוד מוסר, אך ראש הכולל מתנגד ואומר שאם יעשו כן - זה גזל. יש כאן ב' חלקים, האם הנדבנים נותנים על דעת כן, ובזה אם ראש הכולל יסכים, נתנו על דעתו. ויש כאן את הנושא מה שראש הכולל מעכב. והנה אף שאין הכסף שלו מ"מ אפוטרופוס הוא ודעתו קובעת. אבל הדבר תלוי מדוע מעכב, אם משום שגם הוא מבין שצריך ללמוד מוסר רק שדעתו שלא ללמוד על חשבון סדרי הכולל, זכותו לקבוע כן, אבל אם משום שהוא מתנגד למוסר בכלל, זה שטויות ואין לאפוטרופוס כוח על שטויות.

ולענין לימוד המוסר הוסיף רבנו, כבר כתב במשנה ברורה ס"י א' ס"ק י"ב שצריך לקבוע אדם ללמוד מוסר כל יום ויום אם מעט אם הרבה וכו', ובשער הציון כתב שהוא חיוב יתור ממשניות, ויש עוד במשנה ברורה בענין לימוד מוסר בסי' תר"ג סק"ב ושה"צ.

אמרתי. מסרו לי עובדה מבנו או נכדו של השל"ה הק' שלמד עם חבורת תלמידים 36 פעם ש"ס בעיון, ואחרי פטירתו ביקשו 'בית דין של מעלה' להושיבו עם סבו, אך סבו לא הסכים כי לא למד עם תלמידיו מוסר. ואחרי ז' להסתלקותו ביקשו יוצאי חלציו להמשיך את שיעוריו ובאו לביהמ"ד, ונבהלו שהנה הוא ישב על מקומו. כי הוא בא לומר להם שפסקו את דינו שירד למטה ויזהירם ללמוד מוסר, ועל ידי זה יתוקן הדבר ויוכל לשבת ליד סבו, ע"כ. האם ידוע לרבנו הדבר (כאמת)? לא כהנ"ל, אלא שהיו ב' גדולים שאחד לא רצה שהשני יישב לידו, כי הוא חיבר ספר מוסר וחברו לא חיבר במוסר.

מה שאני חברתי אורחות יושר הוא מטעם המעשה הנ"ל - שהי' יתבעו בשמים למה מוסר לא, וכמדומה שמהאי טעמא גם אבא הדפיס ספר מוסר [ומה שלא הדפסתי חלק נוסף של "אורחות יושר" כי הדפסתי מה שחשבתי שצריך לעורר, ותו לא צריך].

יש שרוצים לומר בשם החזון איש שמוסר יוצאים ידי חובה באגדות ש"ס, ואם כן אם הם למדו כל הש"ס יש בזה מוסר, ואמרו כי הנצי"ב אמר: אנו לא צריכים מוסר יש לנו שו"ת רע"א.

הרי גם לפי מה שאתה אומר הרי לבעלי בתים זה לא מספיק, [כי לא לומדים ש"ס, ואם נכון המעשה הנ"ל עם נכד השל"ה הרי המדובר היה בהללו שלמדו אגדות הש"ס ואעפ"כ לא היה די] אכן גם תלמידי חכמים לא צריכים ללמוד את המוסר באגדות הש"ס בתורת לימוד מוסר.

אבא ז"ל היה לומד ספרי מוסר? מידי לילה היה לומד מוסר, בספרים הרגילים כגון שערי תשובה ומסילת ישרים. פעם אחת המשגיח בישיבה ראה שאני מסתכל בגמ' גדולה במוסר, ונגש אלי, הראיתו שזה 'אבות דרבי נתן' ואמר לי שמשום מראית העין לא אנהג כן.

ולא תתורו אחרי עיניכם

הכרעות בענין שמירת העיניים ברחובות הערים

האם לקנות דירה בשכונה מתחרדת בירושלים, שישנה כבר קהילה חרדית מסודרת עם תלמודי תורה, בתי ספר ובית המדרש, אבל מתגוררים שם עדיין חילונים רבים, וכל המשפחה מתגוררת ורגילה שם במשך זמן רב. האשה ואמא שלה מאד רוצים לקנות שם, אך אני חושש בגלל הפריצות, שהרי יש שם הרבה חילונים. שמירת העיניים היא לעיכובא. אבל, כיון שהם רוצים חייב אדם בכבודם, יקנה דירה שם, ויזהר בשמירת עיניו.

נשאל רבנו על ידי פלוני שרצה לעזוב את בני ברק לטובת מקום אחר שלדעתו יש שם יותר אפשרות לשמירת העיניים מבני ברק מחמת רחוב רבי עקיבא והחנויות שבו ועוד (כלשונו), ומאיך הוא מפסיד את צורת הלימוד הטובה שלו בבני ברק, ועוד.

רבנו השיב לו: הבעיה של שמירת העיניים תהיה לו בכל מקום. ועליו להיזהר, התגוררו בחו"ל בין גויים וצריך להיזהר.

שאלה יפה של בן ישיבה: האם חובה להוריד את המשקפים ברחוב כאשר זה גורם לכאב ראש.

בחור נכנס ושאל. הוא הולך ברחוב ומעוניין להיזהר ממראות אסורות, ומוריד את המשקפיים אבל זה גורם לו כאב ראש רציני, האם הורדת משקפיים זה חיוב מדין כמו דאיכא דרכא אחרינא אין זה חיוב ולא נחשב כדרכא אחרינא, די לו שיחשוב בלימוד [שאלתי עוד לגבי שמיעת ד"ת 'נגן' והשיב לחיוב - אם אכן הנגן לא מסכן אותו בדרכים]. אם יסע באוטובוס יכשל במראות אסורות אם חייב לקחת מוניתי? שלא יסע, או שלא יסתכל.

האם זה נחשב "אפשר", לענין חיוב לשכור מוניתי? בתוס' אמרו שאפשר זה רק בשוויים, ולא כאן שעולה כסף [ע"ז מ"ח: תוד"ה א'].

א' דברים כ"ז תמוז תשס"ד. בחור מצוין בישיבה אצלנו. ולדי הישיבה רק יוצאים ממפתן הישיבה יש פריצות גדולה, האבא של הבחור שואל האם שהבן יסע במונית או יתכן שעל ידי זה מניס את בנו לבעיה כאילו שאין אפשרות ללכת ברחוב, הרי יתכן שהבן נזהר, ועל ידי זה שיסע עם מוניתי יכניסוהו לנערוען. לא צריך להיות אחרת מכולם.

א' ויקהל פקודי י"ט אדר תש"ס. בחור מב"ב לומד אצלנו בפ"ת וכל שבועיים בא ביום ו' הביתה וחוזר לישיבה לשבת, ואביו שולחו לישיבה עם טקסי. האבא חושב שמה שהבן נוסע עם טקסי זה מחמת נוחיות, אבל אין הדבר כן, אלא זה משום ששומר עינו ולכן ביקש מאביו מוניתי. (א.ה. מסתבר שהבן הציע לאבא וביקש, והאבא מסכים בשופי לבקשתו לתת לו מוניתי). והבן שואל, שאם זה נחשב בכלל הוצאות בניו לת"ת, יקח מאביו כסף לטקסי, אבל אם זה לא בכלל הוצאות בניו לת"ת אינו רוצה לקחת טקסי, ויסע באוטובוס. בדואי שזה בכלל הוצאות בניו לתלמוד תורה.

(כל משאלותיך)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק